

ACADEMIC FOCUS

เอกสารวิชาการ

"ขุมนุมนสฐฐฐฐฐฐ: ทฐฐ ๒ แพร้ง
ส้นตฐฐฐฐหรือคฐฐฐฐฐฐ"

ส้ฐฐฐฐฐฐ

ส้ฐฐฐฐฐฐสฐฐฐฐฐฐฐฐฐ

ดฐฐฐฐฐฐสฐฐฐฐฐฐ
www.parliament.go.th/library

Academic Focus

มกราคม 2566

การประชุมสาธารณะ: ทาง 2 แพร่ง สันติวิธีหรือความรุนแรง

บทนำ

สารบัญ

บทนำ	1
แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการประชุม สาธารณะ พ.ศ. 2558	3
เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ โดยสรุปในต่างประเทศ	12
บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา	14
บรรณานุกรม	15

การประชุมเป็นการแสดงออกในอีกรูปแบบหนึ่งของสังคมในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็น การสะท้อนปัญหาในสังคมให้รัฐบาลเร่งแก้ไข ซึ่งการ ชุมนุมในสังคมไทยมีมานานแล้ว แต่มักถูกตีกรอบจำกัดสิทธิ และเสรีภาพโดยกฎหมาย แม้การประชุมจะถูกรับรอง โดยรัฐธรรมนูญ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 44 กำหนดว่า “บุคคลย่อมมี เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” ก็ตาม แต่เสรีภาพก็มักถูกจำกัดเพื่อคุ้มครองความสงบของ ประชาชนที่จะใช้พื้นที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความ สงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

การที่มวลชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งต้องการให้ ข้อเรียกร้องของกลุ่มตนได้รับความสนใจ ตลอดจนบรรลุผล สำเร็จตามความต้องการ การรวมตัวกันเพื่อจัดให้มีการ ชุมนุมสาธารณะ เป็นวิธีการรูปแบบหนึ่งที่กลุ่มบุคคล มักใช้เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นและกดดันต่อผู้ถูก เรียกร้องเสมอ ไม่ว่าในที่แห่งใดของโลกโดยเฉพาะ ประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั้งหลาย

เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

<http://www.parliament.go.th/library>

อย่างไรก็ตาม แม้การรวมกลุ่มกันชุมนุมอาจถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือเป็นไปตามกติกาสากลก็ตาม แต่ในบางกรณีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะก็อาจก่อให้เกิด การกระทบสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นหรือความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้เช่นกัน อาทิ การชุมนุมที่ทวีความรุนแรง จนถึงขั้นจลาจล การชุมนุมเดินขบวนบนถนนสาธารณะอันเป็นเหตุให้การจราจรติดขัด การใช้เครื่องขยายเสียง รบกวนการพักผ่อนในเวลากลางคืนของประชาชน ตลอดจนการชุมนุมที่สร้างความเสียหายให้แก่สาธารณสมบัติ ของแผ่นดิน

ดังนั้น ประเทศที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยหลาย ๆ ประเทศจึงได้มีแนวคิดที่จะให้มีกฎหมาย เกี่ยวกับการจัดระเบียบการชุมนุมสาธารณะขึ้น รวมทั้งประเทศไทยก็มีแนวคิดในการจัดให้มีกฎหมายว่าด้วย การชุมนุมสาธารณะเช่นเดียวกัน โดยได้มีการหยิบยกขึ้นมาถกเถียงกันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ เพราะเหตุว่า ในห้วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีการชุมนุมเพื่อเรียกร้องทางการเมืองและการเรียกร้อง เพื่อขอความช่วยเหลือเยียวยาในด้านต่าง ๆ ต่อรัฐบาลอยู่บ่อยครั้ง การชุมนุมบางครั้งก็ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น จนเกือบจะกลายเป็นสงครามกลางเมือง ดังนั้น โดยบริบทของสังคมและความจำเป็นตามครรลอง ของความเป็นนิติรัฐ กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ ตลอดจนจัดระเบียบเกี่ยวกับการใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุม ของพลเมืองให้สามารถดำเนินควบคู่กันไปได้โดยเรียบร้อย

ภาพที่ 1 การชุมนุมสาธารณะ

ที่มา: การมีส่วนร่วมทำความเข้าใจด้วยบทกฎหมาย จะถือได้ว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองหรือไม่, โดย สมลักษณ์ จัดกระบวนพล, 2559, สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_382018

แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

สำหรับประเทศไทยได้มีการตรา “พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558” ขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการชุมนุมสาธารณะให้ชัดเจนและสอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยมีสาระสำคัญประกอบด้วยการกำหนดให้การชุมนุมสาธารณะต้องเป็นไปโดยสงบและปราศจากอาวุธ ห้ามการชุมนุมในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ในรัศมี 150 เมตรจากพระบรมมหาราชวัง หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ ภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาล รวมทั้งต้องไม่กีดขวางทางเข้าออกหรือรบกวนการปฏิบัติงานในสถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งสาธารณะ โรงพยาบาล สถานศึกษา เป็นต้น

โดยผู้ที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมต้องแจ้งวัตถุประสงค์ วัน ระยะเวลา และสถานที่ชุมนุมต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง ซึ่งหากผู้รับแจ้งเห็นว่าการจัดชุมนุมไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ผู้รับแจ้งสามารถสั่งห้ามการชุมนุมได้ ขณะเดียวกันผู้แจ้งการชุมนุมก็มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งได้เช่นกัน นอกจากนี้ ผู้จัดการชุมนุมมีหน้าที่ เช่น ต้องดูแลรับผิดชอบการชุมนุมให้เป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่ขัดขวางประชาชนที่จะใช้พื้นที่สาธารณะเกินสมควร ไม่ยุยงให้ผู้ชุมนุมกระทำความผิด ต้องไม่ปราศรัยในระหว่างเวลา 24.00-06.00 นาฬิกา และต้องไม่ใช่เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่มีขนาดหรือระดับเสียงเกินกว่าที่กำหนด เป็นต้น

เมื่อได้แจ้งรายละเอียดของการชุมนุมแล้ว อำนาจจะเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะพิจารณาว่าการจัดการชุมนุมดังกล่าวขัดต่อเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งหรือไม่ กลไกนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจสำหรับออกคำสั่งเพื่อให้ผู้จัดการชุมนุมแก้ไขภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีคำสั่งห้ามชุมนุมได้ ซึ่งที่ผ่านมามีกรณีที่เป็นการกระทำลักษณะดังกล่าวนี้ เช่น การชุมนุมของกลุ่มคนรักหลักประกันสุขภาพที่แจ้งต่อสถานีตำรวจนครบาลดุสิตว่าจะจัดการชุมนุม แต่ทว่าทางสถานีตำรวจนครบาลดุสิตได้สั่งไม่ให้ชุมนุมในสถานที่ที่ขอไว้ และให้เปลี่ยนรูปแบบการชุมนุมเป็นการส่งคนไปยื่นหนังสือแทน ซึ่งส่งผลกระทบต่ออยู่ทวิธีในการสร้างอำนาจต่อรองของประชาชน

ในขณะที่ผู้ชุมนุมก็ต้องมีหน้าที่เช่นกัน เช่น ไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ ไม่ปิดบังอำพรางตน พกพาอาวุธ หรือสิ่งเทียมอาวุธ หรือสิ่งนี้อาจนำมาใช้เป็นอาวุธได้และไม่บุกรุกหรือทำให้เสียหาย ทำลายทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ข่มขู่ผู้อื่น รวมถึงไม่ใช่กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายผู้อื่น และไม่เดินขบวนระหว่างเวลา 18.00-06.00 นาฬิกา เป็นต้น

ภาพที่ 2 ข้อควรระวังในการชุมนุมสาธารณะ

ที่มา: ข้อควรระวังในการชุมนุมสาธารณะ, โดย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562, สืบค้นจาก <https://tlhr2014.com/archives/10649>

ส่วนในด้านของเจ้าหน้าที่นั้น เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีหน้าที่คุ้มครองประชาชนและดูแลการชุมนุมสาธารณะให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยแก่ประชาชนและผู้ชุมนุม ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องผ่านการอบรมให้มีทักษะ ความเข้าใจและความอดทนต่อสถานการณ์การชุมนุมสาธารณะ อีกทั้งจะต้องแต่งเครื่องแบบเพื่อแสดงตนและอาจจะใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนได้ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หากการชุมนุมสาธารณะนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย สามารถประกาศให้ผู้ชุมนุมเลิกการชุมนุมได้ภายในเวลาที่กำหนด ส่วนแผนหรือแนวทางการดูแลการชุมนุม เจ้าหน้าที่จะต้องหลีกเลี่ยงการใช้กำลัง ในกรณีที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ควรใช้กำลังและเครื่องมือควบคุมฝูงชนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และในกรณีที่พ้นระยะเวลาที่ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ควบคุม หากมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ดำเนินการออกประกาศเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของหลักเกณฑ์การชุมนุมสาธารณะอย่างครบถ้วน ดังนี้ (อวิการ์ตัน นิยมไทย, 2559)

1. แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

นับตั้งแต่พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2558 และมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 30 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2558 ดังนั้น ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

จึงได้มีการออกประกาศเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ ซึ่งแต่ละฉบับมีเนื้อหาโดยสรุป ดังนี้

1. ประกาศสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558

ประกาศฉบับนี้ได้กำหนดระดับเสียงของเครื่องขยายเสียงที่ใช้ในการชุมนุมสาธารณะเพื่อไม่ให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ชุมนุมและไม่เป็นการรบกวนหรือก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่น โดยห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงเกินกำหนดระดับเสียงทั่วไป ดังนี้ ค่าระดับเสียงสูงสุด ไม่เกิน 115 เดซิเบลเอ และค่าระดับเสียงเฉลี่ย 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 70 เดซิเบลเอ และห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงในการชุมนุมสาธารณะอันเป็นการรบกวนผู้อื่น โดยให้กำหนดระดับเสียงรบกวนเท่ากับ 10 เดซิเบลเอ ทั้งนี้ วิธีการตรวจวัดระดับเสียงสูงสุด ระดับเสียงเฉลี่ย และระดับเสียงรบกวนที่เกิดจากการใช้เครื่องขยายเสียงในการชุมนุมสาธารณะ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

2. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

เนื่องจากการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญและกฎหมายเป็นเสรีภาพของปวงชนชาวไทย การชุมนุมสาธารณะจึงไม่ต้องมีการขออนุญาต แต่ผู้ที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมจะต้อง “แจ้งการชุมนุมสาธารณะ” ต่อผู้รับแจ้งตามกฎหมาย โดยประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะโดยได้กำหนดวิธีการแจ้งการชุมนุมสาธารณะให้เกิดความสะดวกแก่ผู้แจ้งและเป็นข้อมูลแก่ผู้รับแจ้ง เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย

ผู้ที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อผู้รับแจ้งซึ่งเป็น “หัวหน้าสถานีตำรวจ” แห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะ ก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง กรณีที่ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะในท้องที่ของสถานีตำรวจเกินกว่าหนึ่งท้องที่ซึ่งมีเขตต่อเนื่องกัน ให้แจ้งการชุมนุมสาธารณะแก่ผู้รับแจ้งในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดก็ได้ โดยการแจ้งให้ดำเนินการโดยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

1) แจ้งโดยตรงต่อผู้รับแจ้ง ให้ผู้แจ้งยื่นหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อผู้รับแจ้ง ณ ที่ทำการของผู้รับแจ้ง เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารครบถ้วนแล้วให้ถือว่าผู้แจ้งได้แจ้งแล้ว

2) แจ้งทางโทรสาร ให้ส่งหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังหมายเลขโทรสารของที่ทำการของผู้รับแจ้ง แล้วให้ส่งต้นฉบับของหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังผู้รับแจ้งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับโดยพยาน เมื่อได้ส่งหนังสือทางโทรสารแล้วให้ผู้แจ้งโทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่โดยเร็วเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ถือว่าผู้รับแจ้งได้รับแจ้งต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารตามโทรสารครบถ้วนแล้ว

3) แจ้งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ให้ส่งหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังที่อยู่ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของที่ทำการผู้รับแจ้ง การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นี้จะต้องอยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมโดยสามารถแสดงหรืออ้างอิงหรือเข้าถึงเพื่อนำกลับมาใช้ในภายหลังและยังคงความครบถ้วน

ของข้อความในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งสามารถระบุตัวผู้ส่งได้ เมื่อได้ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แล้วให้ผู้แจ้งโทรศัพท์แจ้งเจ้าหน้าที่โดยเร็วเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการแจ้ง และให้ถือว่าผู้รับแจ้งได้รับแจ้งต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว ในกรณีมีข้อสงสัยผู้รับแจ้งอาจสั่งให้ผู้แจ้งส่งต้นฉบับหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะภายในระยะเวลาที่เห็นสมควรได้

เมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะแล้ว ให้รับนำเสนอผู้รับแจ้งเพื่อพิจารณาโดยเร็ว ในกรณีที่เป็นการแจ้งโดยวิธีตามข้อ 2) และ 3) และเจ้าหน้าที่มีข้อสงสัยให้ติดต่อไปยังผู้แจ้งตามข้อมูลที่ระบุไว้ในหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะเพื่อตรวจสอบตัวผู้แจ้ง และความถูกต้องของหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะด้วย

เมื่อผู้รับแจ้งได้รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะแล้วให้ตรวจสอบความถูกต้อง แล้วส่งสรุปสาระสำคัญในการชุมนุมสาธารณะให้ผู้แจ้งทราบภายใน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ได้รับแจ้ง และอาจมีคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดูแลการชุมนุมสาธารณะ เพื่อให้ผู้แจ้งปฏิบัติหรือแก้ไขภายในเวลาที่กำหนดด้วยก็ได้ ในกรณีที่ผู้แจ้งไม่สามารถแจ้งการชุมนุมได้ทันกำหนดเวลา อาจขอผ่อนผันกำหนดเวลาดังกล่าวก่อนเริ่มการชุมนุมโดยยื่นคำขอผ่อนผันพร้อมแบบแจ้งการชุมนุมสาธารณะโดยตรง โดยในกรุงเทพมหานครให้ยื่นคำขอต่อผู้บังคับการตำรวจนครบาลผู้รับผิดชอบพื้นที่ในกรุงเทพมหานคร ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นคำขอต่อผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด

3. ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง เครื่องมือควบคุมฝูงชนในการชุมนุมสาธารณะ

ประกาศฉบับนี้ออกมาเพื่อกำหนด “เครื่องมือควบคุมฝูงชน” เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี ตลอดจนสุขอนามัยของประชาชน หรือคุ้มครองความสะดวกของประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ และไม่กระทบสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนจรรยาบรรณที่ดีศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น โดยเจ้าหน้าที่อาจเลือกใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนได้ ดังต่อไปนี้

- 1) หมวกปราบจลาจลหรือหมวกกันกระสุนพร้อมกระบังหน้า
- 2) โล่ใสหรือโล่กันกระสุน
- 3) ชุดป้องกันสะเก็ด ตลอดจนสนับแข้ง สนับเข่า สนับศอก อุปกรณ์ป้องกันสะเก็ดบริเวณลำตัว แขนและขา
- 4) กระบองยางหรืออุปกรณ์ใช้ตี (Baton)
- 5) สายรัดบังคับ (สายคล้องข้อมือ) หรือกุญแจมือ
- 6) หน้ากากป้องกันแก๊สพิษ พร้อมหม้อกรองแก๊สพิษและไมโครโฟน
- 7) แก๊สน้ำตาชนิดสเปรย์ สกัดจากพืชธรรมชาติ
- 8) เสื้อเกราะอ่อนป้องกันกระสุน
- 9) เครื่องขยายเสียงพร้อมไมโครโฟนขนาดเล็ก
- 10) อุปกรณ์ส่งคลื่นเสียงรบกวนพิเศษระยะไกลชนิดพกพา
- 11) เครื่องเสียงและระบบป้องกันอันตรายของรถถังการ

- 12) เครื่องยิงแก๊สน้ำตาชนิดใช้แล้วทิ้ง
- 13) เครื่องฉีดแก๊สแบบสะพาย
- 14) ชุดปืนยิงแก๊สน้ำตาพร้อมอุปกรณ์
- 15) แก๊สน้ำตาชนิดเผาไหม้
- 16) แก๊สน้ำตาสำหรับผสมน้ำ
- 17) ลูกขว้างแบบควัน
- 18) ลูกขว้างแบบแสง - เสียง
- 19) ลูกขว้างแก๊สน้ำตา ชนิด OC
- 20) ลูกขว้างแก๊สน้ำตา ชนิด CS
- 21) ถังลมบอกทิศทาง
- 22) เครื่องฉีดน้ำแรงดันสูงและสเปกน้ำ
- 23) อาวุธปืนลูกซองสำหรับยิงกระสุนยางหรือแก๊สน้ำตา
- 24) อุปกรณ์ช็อตไฟฟ้า (Taser)
- 25) ปืนยิงตาข่าย
- 26) รถฉีดน้ำแรงดันสูงหรือรถดับเพลิง
- 27) เครื่องกีดขวางการผ่านของรถ
- 28) อุปกรณ์ตรวจหาอาวุธบุคคล
- 29) อุปกรณ์ตรวจหาอาวุธยานพาหนะ
- 30) แผงกั้นเหล็ก
- 31) กรวยยาง
- 32) แท่นปูนหรืออุปกรณ์สำหรับป้องกันสถานที่
- 33) ลวดทึบเพลงแถบหนาม
- 34) ถังมือหนึ่ง
- 35) รถเข็นยกแท่นปูน
- 36) ยานพาหนะสำหรับเจ้าหน้าที่และการลำเลียงเครื่องมือ
- 37) รถควบคุมฝูงชน (Riot Truck) ขนาด 6 ล้อ
- 38) รถควบคุมฝูงชน (Riot Truck) ขนาด 10 ล้อ
- 39) รถที่ทำการทางยุทธวิธี
- 40) รถบรรทุกน้ำ
- 41) รถส่องสว่าง
- 42) อุปกรณ์ส่งคลื่นเสียงรบกวนพิเศษระยะไกล ขนาดกลาง
- 43) อุปกรณ์ส่งคลื่นเสียงรบกวนพิเศษระยะไกล ขนาดใหญ่
- 44) ชุดเครื่องเสียงความดังสูง พร้อมอุปกรณ์กำเนิดพลังงาน

- 45) โคมไฟส่องสว่างฉุกเฉิน
- 46) อุปกรณ์ถ่ายภาพทั้งภาพนิ่งและเคลื่อนไหว
- 47) เครื่องบันทึกเสียง
- 48) เครื่องมือวัดระดับเสียง

จากที่กล่าวมา ตามพระราชบัญญัติการประชุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 จะเห็นได้ว่า “การประชุมสาธารณะ” เป็นการชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยการแสดงออกในรูปแบบต่าง ๆ และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่ ส่วน “ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

สำหรับขั้นตอนแจ้งการประชุมสาธารณะ โดยสรุป ดังนี้

1. ผู้แจ้งกรอกแบบฟอร์มแจ้งการประชุมสาธารณะ
2. ยื่นแจ้งการประชุมผ่านช่องทางต่าง ๆ ต่อสถานีตำรวจในพื้นที่การชุมนุมนั้นก่อนการประชุม 24 ชั่วโมง
3. รับหนังสือสรุปสาระสำคัญการประชุมภายใน 24 ชั่วโมงนับตั้งแต่มีการแจ้ง
4. ชุมนุมสาธารณะตามกฎหมาย

ภาพที่ 3 ขั้นตอนการแจ้งการประชุมสาธารณะ

ที่มา: ข้อควรรู้ในการชุมนุมสาธารณะ, โดย ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2562, สืบค้นจาก

<https://tlhr2014.com/archives/10649>

ภายหลังที่พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้แล้ว ผู้ชุมนุมได้มีความพยายามในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมเกิดขึ้นทั่วประเทศหลายครั้ง ซึ่งมีทั้งการชุมนุมสาธารณะที่เกิดขึ้นได้ และที่ถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐห้ามการชุมนุมโดยอ้างกฎหมายการชุมนุมสาธารณะดังกล่าว โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 มาใช้ในการควบคุมและจำกัดการชุมนุม อาทิ การให้ยกเลิกการชุมนุมเนื่องจากไม่ได้แจ้งล่วงหน้าและกีดขวางทางเข้า-ออกสถานที่ราชการ การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจขอเจรจาเพื่อไม่ให้หนักกิจกรรมเดินขบวนในกิจกรรมชุมนุมรำลึก 42 ปี 14 ตุลาฯ ตลอดจนการที่กระทรวงแรงงานไม่อนุญาตให้คนงานจากสภาพแรงงานค้างคืนที่บริเวณใต้ถุนกระทรวงแรงงาน เนื่องจากกฎหมายห้ามชุมนุมในสถานที่ราชการ จึงแจ้งให้ออกไปชุมนุมที่บริเวณภายนอกกระทรวงแรงงาน เป็นต้น จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้น เป็นสิ่งที่หลายฝ่ายในสังคมไทยมีความกังวลว่าจะเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน โดยเฉพาะภาคประชาสังคมหลายองค์กรได้เสนอแนะในช่วงที่ผ่านมาว่า ไม่ควรมีพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ เนื่องจากเกรงว่ากฎหมายจะเน้นไปที่การควบคุมและจำกัดเสรีภาพในการชุมนุม โดยไม่มีช่องทางให้ภาคประชาชนใช้เสรีภาพในการชุมนุมได้อย่างแท้จริง

ในภาพรวมการชุมนุมสาธารณะของสังคมไทยไม่ได้มีแต่ประเด็นการเรียกร้องทางการเมือง เช่น การคัดค้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรม หรือการคัดค้านนักการเมืองกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่มีประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผลผลิตทางการเกษตร ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง อ้อย รวมถึงการค้าขายที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้งการคัดค้านโครงการพัฒนาของรัฐที่อาจส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นต้น ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมีกฎหมายเพื่อให้เกิดดุลยภาพที่ประกันเสรีภาพของผู้ชุมนุมกับคุ้มครองสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้น ทุกฝ่ายควรเข้าใจในหลักการสำคัญของการชุมนุม คือ จะต้องสามารถสื่อสารข้อเรียกร้องของตนไปยังสังคมเพื่อสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลให้ยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องนั้น การชุมนุมจึงมักต้องกระทำในสถานที่ที่ส่งผลกระทบต่อกระเทือนได้สูง เช่น เมืองหลวง ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา ศาลากลางจังหวัด กระทรวงหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือในย่านธุรกิจ เป็นต้น แต่การใช้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนั้น สิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ก็คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการที่มีประชาชนมารวมตัวกันเป็นจำนวนมากในที่แห่งหนึ่งหรืออาจเคลื่อนย้ายไปตามท้องถนน และเป็นที่ยอมรับกันว่าในการรวมตัวกันของคนหมู่มากในบางครั้งอาจมีการกระทำความผิดต่อกฎหมายเกิดขึ้นไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม และจะมีความเสียหายติดตามมาอีกด้วยมากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่กรณี ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนบุคคลที่สาม ซึ่งมีได้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม แต่จำเป็นต้องใช้พื้นที่สาธารณะเหล่านั้น

ภาพที่ 4 การชุมนุมสาธารณะ

ที่มา: ชุมนุมนกก็อยากไปแต่จะเสี่ยงโควิด-19 ยังไงดี, โดย ชนาธิป ไชยเหล็ก, 2563, สืบค้นจาก

<https://themomentum.co/protect-yourself-from-covid-19-mob/>

สำหรับประเด็นปัญหาหลายประการที่เจ้าหน้าที่รัฐหยิบยกขึ้นกล่าวอ้างเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 นั้น อาจคลาดเคลื่อนและไม่สอดคล้องตามกรอบของกฎหมายและหลักการสากล ได้แก่

1. ด้านสถานที่

ในประเด็นการให้ยกเลิกการชุมนุมเนื่องจากไม่ได้แจ้งล่วงหน้าและกีดขวางทางเข้า-ออกสถานที่ราชการ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอ้างกฎหมายว่าห้ามชุมนุมในสถานที่ราชการ ทั้ง ๆ ที่กฎหมายระบุให้การชุมนุมสาธารณะกระทำได้โดยไม่กีดขวางทางเข้า-ออกหรือรบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการสถานที่ที่การไปยื่นหนังสือโดยไม่ได้รับอนุญาตจึงสมควรทำได้

2. ด้านการขออนุญาต

การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐอ้างว่าการชุมนุมสาธารณะจะยังกระทำไม่ได้ เนื่องจากยังไม่ได้ขออนุญาต ทั้ง ๆ ที่ในกฎหมายระบุว่า ผู้ประสงค์จะจัดการชุมนุมสาธารณะให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง ดังนั้น การชุมนุมสาธารณะไม่จำเป็นต้องขออนุญาต แต่จำเป็นต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ได้รับทราบเพื่อมาอำนวยความสะดวกให้กับทุกฝ่ายทั้งผู้ชุมนุมและประชาชนทั่วไป ประเด็นสำคัญคือ การติดตามต่อไปว่าเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อได้รับแจ้งการชุมนุมแล้ว จะสั่งให้แก้ไขหรือไม่แก้ไขแผนการชุมนุม ถ้าหากสั่งให้แก้ไขแผนมากเกินไปหรือแม้กระทั่งสั่งห้ามชุมนุม ก็จะทำให้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงตามหลักการที่กล่าวมา จึงมีการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 โดยให้ยกเลิกหมวด 2 การแจ้งการชุมนุมสาธารณะ

3. ด้านบทกำหนดโทษ

เนื่องจากบทกำหนดโทษบางประการในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ยังมีความไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาทิ

3.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษโดยตัดระวางโทษจำคุก และลดโทษปรับให้เหมาะสมมากขึ้น และสอดคล้องกับการยกเลิกการแจ้งการชุมนุมสาธารณะ กล่าวคือ การจัดการชุมนุมสาธารณะในรัศมี 150 เมตร จากพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง วังของพระราชทายาทหรือของพระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป พระราชินีเวศน์ พระตำหนัก หรือจากที่ซึ่งพระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท พระบรมวงศ์ตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าฟ้าขึ้นไป หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ประทับหรือพำนัก หรือสถานที่พำนักของพระราชอาคันตุกะ จะกระทำมิได้ รวมถึงการจัดการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่ของรัฐสภา ทำเนียบรัฐบาล และศาล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีการจัดให้มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับการชุมนุมสาธารณะภายในพื้นที่นั้น ในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งการรักษาความปลอดภัยสาธารณะและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจประกาศห้ามชุมนุมในรัศมีไม่เกิน 50 เมตร รอบสถานที่ดังกล่าว ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงจำนวนของผู้เข้าร่วมชุมนุมและพฤติการณ์ในการชุมนุมด้วย (มาตรา 7) นอกจากนี้ การชุมนุมสาธารณะต้องไม่กีดขวางทางเข้า-ออก หรือรบกวนการปฏิบัติงานหรือการใช้บริการสถานที่ ได้แก่ สถานที่ทำการหน่วยงานของรัฐ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีขนส่งสาธารณะ โรงพยาบาล สถานศึกษา และ ศาสนสถาน สถานทูตหรือสถานกงสุลของรัฐต่างประเทศ หรือสถานที่ทำการองค์การระหว่างประเทศ สถานที่อื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (มาตรา 8)

จากเดิมที่ผู้ฝ่าฝืนตามมาตรา 7 และมาตรา 8 ดังกล่าวข้างต้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ควรแก้ไขให้มีความเหมาะสมแก่เหตุ เช่น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท เป็นต้น โดยคงไว้เพียงโทษปรับส่วนโทษจำคุกให้ยกเลิกไป

3.2 กรณีเมื่อพ้นระยะเวลาที่ประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ควบคุม หากมีผู้ชุมนุมอยู่ในพื้นที่ควบคุมหรือเข้าไปในพื้นที่ควบคุมโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะ ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดซึ่งหน้า และให้ผู้ควบคุมสถานการณ์และผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ ดำเนินการให้มีการเลิกการชุมนุมสาธารณะตามคำสั่งศาล (มาตรา 24) รวมถึงในกรณีที่ผู้ชุมนุมกระทำการใด ๆ ที่มีลักษณะรุนแรงและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ให้เจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะมีอำนาจสั่งให้ผู้ชุมนุมยุติการกระทำนั้น (มาตรา 25)

จากเดิมผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ตามมาตรา 24 หรือมาตรา 25 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จากบทกำหนดโทษดังกล่าวควรแก้ไขให้มีความเหมาะสมมากขึ้น เช่น ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมสถานการณ์หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้ควบคุมสถานการณ์ตามมาตรา 24 หรือมาตรา 25 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท โดยคงไว้เพียงโทษปรับส่วนโทษจำคุกให้ยกเลิกไป

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธโดยสรุปในต่างประเทศ

เมื่อพิจารณาบริบทในต่างประเทศ อาทิ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐเกาหลี และสาธารณรัฐประชาชนจีน ต่างก็มีกฎหมายการชุมนุมสาธารณะที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการชุมนุมสาธารณะ เช่น ต้องยื่นหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าในระยะเวลาที่กฎหมายของแต่ละประเทศกำหนด การกำหนดข้อห้ามหรือข้อจำกัด และบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในการชุมนุมก็มีข้อจำกัดในการชุมนุม เช่น การห้ามการชุมนุมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความมั่นคง ความปลอดภัยสาธารณะ หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน การห้ามการชุมนุมในบริเวณหรือใกล้เคียงสถานที่สำคัญ เป็นต้น ส่วนบทกำหนดโทษสำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะนั้น โดยทั่วไปประเทศต่าง ๆ มีการกำหนดโทษไว้ทั้งจำคุกและปรับ ในกรณีที่เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของทางราชการหรือของเอกชน ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเสียหายเหล่านั้นด้วย

หากพิจารณาจากประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ จะพบว่า มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาและรูปแบบของการชุมนุมที่เกิดขึ้นใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ ความมีเสถียรภาพของระบบการเมือง สำเนียงร่วมทางสังคม และความไว้วางใจต่อกลไกรัฐ (สมชาย ปรีชาศิลปกุล กับคณะ, 2558)

โดยความมีเสถียรภาพของระบบการเมือง หมายความว่า ความเห็นพ้องต่อสถาบันการเมือง ในห้วงเวลานั้น ๆ ของผู้คนในสังคมว่า มีการยอมรับต่อระบบการเมืองมากหรือน้อยเพียงใด หากยังไม่มี การยอมรับเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางแล้ว ก็อาจมีการโต้แย้งต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ เสถียรภาพของระบบการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำก็สามารถส่งผลต่อการชุมนุมอย่างมาก อันทำให้การชุมนุมอาจเป็นทั้งที่อยู่ภายในระบบการเมือง หรือมุ่งเปลี่ยนระบบการเมือง

สำหรับสำเนียงร่วมทางสังคม จะเป็นการแสดงออกทรศนะของประชาชนภายในสังคมว่า มีความรู้สึกมีส่วนร่วม หรือมีการแบ่งแยกออกเป็นฝักฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากจุดยืนในทางการเมือง ซึ่งอาจปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น ระหว่างฝ่ายสนับสนุนระบอบกษัตริย์/ฝ่ายสนับสนุนสาธารณรัฐ หรืออาจเป็นทรศนะต่อกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในสังคมว่ากลุ่มเหล่านั้นได้รับการยอมรับและมีความเป็นกลุ่มร่วมกับคนกลุ่มอื่นหรือไม่ ซึ่งอาจปรากฏขึ้นในกรณีของชนกลุ่มน้อย กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นต้น หากสังคมใดมีระดับสำเนียงร่วมทางสังคมในระดับต่ำ โดยไม่ยอมรับการดำรงอยู่ร่วมกันหรือมีความเกลียดชังระหว่างกันสูง ก็อาจส่งผลกระทบต่อเนื้อหาและรูปแบบของการชุมนุมอย่างมีนัยสำคัญ

ความไว้วางใจต่อกลไกรัฐ หมายถึง ระดับความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการรับมือกับการชุมนุมว่ามีความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง สามารถถูกตรวจสอบได้มากน้อยเพียงใด จะพบว่า หากความไว้วางใจต่อกลไกรัฐมีอยู่ในระดับสูง ก็จะส่งผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมยอมรับความเห็น คำสั่ง หรือปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่ถ้าประชาชนมีความไว้วางใจต่อกลไกรัฐในระดับต่ำ ก็อาจทำให้เปลี่ยนการชุมนุมไปเป็นความขัดแย้งระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้โดยง่าย และอาจทำให้การชุมนุมเปลี่ยนไปสู่ความรุนแรงอันส่งผลกระทบต่อที่กว้างขวางติดตามมา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจำกัดและตรวจสอบเสรีภาพในการชุมนุมของต่างประเทศ จะพบว่า โดยทั่วไปมี 2 รูปแบบสำคัญ คือ ระบบการบริหารจัดการก่อนและระบบการควบคุมภายหลัง

1) ระบบการบริหารจัดการก่อน มี 2 รูปแบบ คือระบบการขออนุญาตและระบบการแจ้งเพื่อทราบ

1.1) ระบบการขออนุญาต

สำหรับระบบการขออนุญาตเป็นระบบที่มีความเข้มงวดในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมเป็นอย่างมาก โดยหากกลุ่มบุคคลใดต้องการที่จะจัดให้มีการชุมนุมเกิดขึ้นก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเพื่อให้ได้รับอนุญาตจัดการชุมนุมขึ้น โดยหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาว่าจะอนุญาตให้สามารถมีการชุมนุมเกิดขึ้นได้หรือไม่ ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะมีอำนาจค่อนข้างกว้างขวางในการที่จะใช้ดุลพินิจไม่ให้มีการชุมนุมเกิดขึ้น

1.2) ระบบการแจ้งเพื่อทราบ

การชุมนุมในประเทศที่ใช้ระบบแจ้งเพื่อทราบจะเป็นระบบที่ให้เสรีภาพกับประชาชนในการชุมนุมในระดับที่สูง โดยกลุ่มบุคคลที่ต้องการจัดการชุมนุมสามารถที่จะดำเนินการได้ แต่ทั้งนี้ จะต้องมีการแจ้งให้กับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงรายละเอียดของการชุมนุม ซึ่งระบบนี้การชุมนุมจะเป็นเสรีภาพที่ประชาชนสามารถกระทำได้ การแจ้งให้หน่วยงานของรัฐได้รับทราบเป็นกระบวนการที่มุ่งคุ้มครองเสรีภาพและลดระดับผลกระทบของฝ่ายอื่น ๆ ที่อาจเป็นผลมาจากการชุมนุมภายใต้แนวความคิดดังกล่าวนี้ อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถสั่งห้ามได้ในกรณีที่คาดว่าจะดำเนินการนั้นอาจนำมาซึ่งผลกระทบต่อความสงบของสังคมอย่างชัดเจน แต่อำนาจในการสั่งห้ามในระบบแจ้งเพื่อทราบนี้ต้องเป็นกรณีที่เป็นข้อยกเว้นในการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น

ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบระหว่างระบบการขออนุญาตกับระบบการแจ้งเพื่อทราบ จะพบว่าระบบการแจ้งเพื่อทราบ เป็นขั้นตอนที่รับรองเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนกว้างขวางกว่าระบบการขออนุญาต โดยระบบการขออนุญาตเป็นระบบที่การชุมนุมต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ก่อนจึงจะสามารถกระทำได้ ขณะที่ระบบการแจ้งเพื่อทราบเป็นเพียงกระบวนการในการให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อที่จะได้เตรียมการในด้านต่าง ๆ รวมทั้งลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการชุมนุม ทั้งนี้ หลายประเทศในระยะเริ่มต้นได้ใช้ระบบการขออนุญาต แต่ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นระบบแจ้งเพื่อทราบ อันสะท้อนให้เห็นการยอมรับเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนมากขึ้น

2) ระบบการควบคุมภายหลัง

สำหรับในประเทศที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของการชุมนุมเอาไว้อย่างชัดเจน โดยอาจมีเพียงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมและกำหนดเงื่อนไขจำกัดการชุมนุมไว้เป็นการทั่วไป ในกรณีเช่นนี้การตรวจสอบและควบคุมเกี่ยวกับการชุมนุมได้เกิดขึ้นภายหลังจากการชุมนุมว่า จะเป็นการชุมนุมที่สอดคล้องกับกฎหมายที่รับรองไว้หรือไม่ ซึ่งกระบวนการทางศาลเป็นกลไกสำคัญในระบบควบคุมภายหลัง ทั้งนี้อาจปรากฏได้ใน 2 ลักษณะสำคัญ คือ ประการแรก เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่รัฐฟ้องผู้ชุมนุมเป็นจำเลย เนื่องจากเห็นว่าเป็นการชุมนุมนอกขอบเขตที่กฎหมายได้รับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ ประการที่สอง เป็นกรณีที่ผู้ชุมนุมฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำเลย โดยเห็นว่าการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม ไม่ว่าจะการสลายการชุมนุม การควบคุมการชุมนุมเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในการจำแนกรูปแบบการควบคุมการชุมนุมเป็นระบบการบริหารจัดการก่อนและหลังนั้น ไม่ได้หมายความว่า ในแต่ละประเทศจะมีการใช้เพียงระบบใดระบบหนึ่งโดยแยกขาดจากกันอย่างเด็ดขาด โดยในหลายประเทศได้เลือกใช้ทั้งสองระบบในการควบคุมการชุมนุมควบคู่กันด้วย

บทสรุปและข้อเสนอแนะของผู้ศึกษา

หลักการสำคัญในการบริหารจัดการการชุมนุมสาธารณะในบริบทของสังคมไทย เราควรมุ่งเน้นให้การชุมนุมสาธารณะเป็นแนวทางสันติวิธีด้วยความสงบเรียบร้อย ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงทั้งต่อตัวผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เมื่อมองย้อนกลับไปในเหตุการณ์การชุมนุมสาธารณะของไทยที่เกิดขึ้นและก่อให้เกิดความรุนแรง เราสามารถถอดบทเรียนและเลือกได้ว่าจะดำเนินไปในแนวทางใด ที่จะนำพาเราไปสู่แนวทางการชุมนุมแบบสันติวิธี ตัวอย่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในอดีต คือ

1. เหตุการณ์ชุมนุมที่แยกปทุมวัน

เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2563 เวลา 18.50 นาฬิกา ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจได้สลายการชุมนุม โดยผู้ชุมนุมที่ปักหลักอยู่ที่ใต้สกายวอล์กหน้าห้าง MBK ขณะที่บางส่วนเดินอยู่บริเวณถนนพญาไท และมุ่งตรงไปยังบริเวณหน้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และบางส่วนได้ทยอยขึ้นไปบนสกายวอล์ก โดยบริเวณแยกเฉลิมเผ่า ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากแยกปทุมวัน เจ้าหน้าที่ตำรวจพร้อมโล่และกระบองมาตั้งแถวอยู่นอกจากรั้วยังมีรถฉีดน้ำแรงดันสูงมาจอดอยู่บริเวณดังกล่าวด้วย เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เคลื่อนรถฉีดน้ำแรงดันสูงขณะที่มวลชนได้ร้องตะโกนให้เจ้าหน้าที่ออกไป โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เคลื่อนแถวพร้อมเดินหน้าไปยังมวลชนอีกรอบ พร้อมทั้งได้ฉีดน้ำแรงดันสูงเป็นระยะ ระหว่างนั้นกลุ่มผู้ชุมนุมด้านล่างได้ขอให้ผู้ชุมนุมที่อยู่ด้านบนสกายวอล์กโยนร่มให้ผู้ชุมนุมที่อยู่ข้างล่าง เพื่อป้องกันกรณีมีแก๊สน้ำตา

เมื่อเวลา 19.32 นาฬิกา เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ประกาศผ่านเครื่องขยายเสียงเข้าสู่กลุ่มผู้ชุมนุมเป็นระยะว่าให้ผู้ชุมนุมเดินทางกลับบ้าน เนื่องจากการชุมนุมดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 พร้อมกระชับพื้นที่เข้าสู่กลุ่มผู้ชุมนุมเป็นระยะ โดยกลุ่มผู้ชุมนุมทยอยเคลื่อนเข้าไปในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ขณะที่เจ้าหน้าที่มีการฉีดน้ำแรงดันสูงอีกครั้งหนึ่งบริเวณหน้าสยามเซ็นเตอร์ และฝ่าแนวกันของผู้ชุมนุมได้สำเร็จ

เมื่อเวลา 19.46 นาฬิกา เกิดการปะทะระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุม พร้อมมีการฉีดน้ำแรงดันสูงใส่ผู้ชุมนุม บริเวณหน้าสยามเซ็นเตอร์ โดยมีการรายงานว่ามีน้ำที่ฉีดเป็นเพียงน้ำธรรมดาและทำการฉีดเป็นระยะ ๆ และผู้สื่อข่าวได้รายงานว่ามีเจ้าหน้าที่ตำรวจยังคงสลายการชุมนุมอย่างต่อเนื่อง โดยเคลื่อนกำลังมายังหน้าหอศิลป์กรุงเทพมหานคร และไปยังถนนพระรามที่ 1 และสะพานหัวช้าง พร้อมกับจับกุมผู้ชุมนุมหลายราย และมีแกนนำผู้ชุมนุมรวมทั้งนายณัฐนนท์ ดวงสูงเนิน และนายอนุรักษ์ เจตวนิชย์ หรือฟอร์ด เส้นทางสีแดง นักเคลื่อนไหวทางการเมือง ถูกเจ้าหน้าที่จับกุมขึ้นรถคุมขัง (“ตำรวจสลายการชุมนุม มีอบแยกปทุมวัน,” 2563)

การชี้แจงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการสลายการชุมนุมที่แยกปทุมวัน

เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ตัวแทนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและกองบัญชาการตำรวจนครบาล ได้ชี้แจงต่อที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพและการคุ้มครองผู้บริโภค วุฒิสภา ในการประชุมติดตามสถานการณ์สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมทางการเมือง ประเด็นกระบวนการและขั้นตอนการควบคุมฝูงชน รวมถึงการออกหมายเรียกและหมายจับแกนนำกลุ่มผู้ชุมนุม โดยพันตำรวจโท ชวลิต หรุ่นศิริ รองผู้กำกับกองกำกับการควบคุมฝูงชน 2 กองบังคับการอารักขา และควบคุมฝูงชน อธิบายต่อคำถามของกรรมการสิทธิมนุษยชนในกรณีการใช้น้ำสลายการชุมนุมบริเวณแยกปทุมวัน เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ. 2563 โดยยอมรับว่าตำรวจฉีดน้ำแรงดันสูงที่มีส่วนผสมของสารเคมี 2 ชนิด คือ สารเคมีสีฟ้าหรือสารเมทิลไอโอเลตทูปิ ชนิดเดียวกับยาม่วงป้ายปาก มีเอกสารยืนยันความปลอดภัยของสารดังกล่าวโดยใช้อัตราส่วนผสม คือ น้ำร้อยละ 97 และสารร้อยละ 3

ส่วนสารชนิดที่ 2 คือ แก๊สน้ำตา ใช้เพียงครั้งเดียวเพื่อยุติการชุมนุม โดยไม่เป็นอันตรายต่อผู้ชุมนุม เนื่องจากการผสมสารอย่างเจือจาง ส่วนสาเหตุที่ใช้น้ำ เนื่องจากผู้ชุมนุมเข้าใกล้สถานที่สำคัญระยะ 150 เมตร โดยการฉีดน้ำแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ฉีดน้ำเปล่าไปด้านบนและกดต่ำลงพื้นถนน ก่อนประกาศว่าจะใช้รถฉีดน้ำแรงดันสูงเมื่อผู้ชุมนุมยังฝ่าฝืนเริ่มก่อความรุนแรง ในช่วงที่ 2 จึงใช้น้ำสีฟ้า เพื่อระบุด่วนบุคคลผู้กระทำความผิดตามพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และเมื่อสถานการณ์ไม่ยุติจึงใช้แก๊สน้ำตาสลายการชุมนุม ยืนยันดำเนินการโดยใช้หลักสากลตามกฎหมายและเป็นไปตามสถานการณ์ (“ตำรวจยอมรับใช้น้ำผสม “แก๊สน้ำตา” สลายชุมนุม #มีอบ16ตุลา,” 2563)

2. เหตุการณ์ชุมนุมหน้ารัฐสภา สี่แยกเกียกกาย

จากเหตุการณ์ที่นายพริษฐ์ วัชรภูมิ และนายอานนท์ นำภา แกนนำผู้จัดการชุมนุมประกาศยุติการชุมนุมต่อผู้ชุมนุมที่รวมตัวอยู่บนถนนสามเสน หลังจากใช้เวลาประมาณ 7 ชั่วโมง ในการพยายามผลักดันแนวกันของตำรวจเพื่อยึดพื้นที่บริเวณหน้ารัฐสภา จนถูกตำรวจฉีดน้ำแรงดันสูง น้ำผสมสารเคมี และถูกยิงแก๊สน้ำตาเข้าใส่หลายครั้ง นอกจากนี้ยังเกิดเหตุปะทะกับมวลชนกลุ่มเสื้อเหลืองบริเวณแยกเกียกกายอีกด้วย โดยศูนย์เอร์วีน สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร รายงานว่า ช่วงตีกลางวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 มีผู้ได้รับบาดเจ็บจากการปะทะจำนวน 41 ราย ในจำนวนนี้ถูกนำส่งโรงพยาบาลวชิรพยาบาล จำนวน 37 ราย โรงพยาบาลรามธิบดี จำนวน 1 ราย โรงพยาบาลพระราม 9 จำนวน 2 ราย และโรงพยาบาลเพชรเวช จำนวน 1 ราย

ผู้ชุมนุม 2 กลุ่ม คือ มวลชนคนเสื้อเหลือง นำโดยนายแพทย์วรงค์ เดชกิจวิกรม แกนนำกลุ่มไทยภักดี และกลุ่ม “ราษฎร” นัดชุมนุมที่หน้ารัฐสภา โดยกลุ่มไทยภักดีรวมตัวกันช่วงสาย ส่วนกลุ่มราษฎรนัดชุมนุมเวลา 15.00 นาฬิกา ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีจุดประสงค์เพื่อติดตามการประชุมร่วมกันของรัฐสภาเพื่อพิจารณาร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มไทยภักดีคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ส่วนกลุ่มราษฎรต้องการให้รัฐสภารับหลักการร่างรัฐธรรมนูญ “ฉบับไอแอลวี” ที่ประชาชนร่วมเข้าชื่อเสนอ

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ได้ประกาศให้พื้นที่รัศมี 50 เมตร รอบรัฐสภาเป็นพื้นที่ควบคุม ไม่อนุญาตให้ใครใช้เป็นที่ชุมนุมได้ สมาชิกกลุ่มไทยภักดีจึงไม่ได้รับอนุญาตให้จัดกิจกรรมในเขตควบคุม นายแพทย์วรงค์ เดชกิจวิกรม จึงนำมวลชนย้ายมาปักหลักชุมนุมที่แยกเกียกกายแทน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มไทยภักดี กองทัพอธรรม และศูนย์รวมประชาชนปกป้องสถาบัน (ศปปส.)

เมื่อเวลา 14.10 นาฬิกา ผู้ชุมนุมกลุ่มคณะราษฎรเริ่มทยอยมาชุมนุมบนถนนสามเสน บริเวณหน้ารัฐสภาและแยกเกียกกาย ก่อนเวลานัดหมายในเวลา 15.00 นาฬิกา แต่เกิดเหตุชุมนุมขึ้นเมื่อตำรวจฉีดน้ำแรงดันสูงเข้าไปในกลุ่มการ์ตอสา โดยตำรวจชี้แจงภายหลังว่าเหตุที่ต้องฉีดน้ำแรงดันสูงเข้าไปในกลุ่มการ์ตอของผู้ชุมนุม เพราะผู้ชุมนุมกระทำการรื้อรั้วลวดหนามและพยายามฝ่าแนวกันของตำรวจเพื่อเข้ามาบริเวณถนนหน้ารัฐสภา และตำรวจได้ประกาศเตือนหลายครั้งแต่ผู้ชุมนุมยังไม่หยุดการกระทำจึงต้องมีการฉีดน้ำแรงดันสูงระหว่างที่ตำรวจฉีดน้ำใส่ผู้ชุมนุมเป็นระยะ ๆ ได้มีบุคคลขว้างฟลุควันสีจากฝั่งผู้ชุมนุมไปยังฝั่งตำรวจ การฉีดน้ำและการขว้างฟลุควันสีเกิดขึ้นเป็นระยะเวลาประมาณ 20 นาที ตำรวจประกาศขอเจรจากับหัวหน้าการ์ตอสาของผู้ชุมนุม พร้อมกับแสดงความจริงใจด้วยการถอยรถฉีดน้ำออกห่างจากแนวกัน

ขณะที่ยังไม่มีคำสั่งในการเจรจา สถานการณ์ยังตึงเครียดอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ชุมนุมพยายามฝ่าแนวกันของตำรวจเข้าไปบริเวณหน้ารัฐสภา ในที่สุดเจ้าหน้าที่ได้ฉีดน้ำแรงดันสูงผสมแก๊สน้ำตาใส่กลุ่มผู้ชุมนุม ระหว่างที่ตำรวจควบคุมฝูงชนกำลังสลายกลุ่มผู้ชุมนุมโดยรอบรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคฝ่ายค้านหลายคนต่างลุกขึ้นหารือต่อประธานรัฐสภาว่า รัฐสภาจะดำเนินการอย่างไรกับสถานการณ์ที่ตึงเครียดด้านนอกได้บ้าง

พลตำรวจตรี ปิยะ ต๊ะวิชัย รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล เปิดเผยภายหลังจากการตรวจการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจบริเวณด้านหน้าอาคารรัฐสภาเมื่อเวลาประมาณ 16.30 นาฬิกา ว่าสถานการณ์ยังสามารถควบคุมได้ ส่วนที่ต้องใช้มาตรการฉีดน้ำและแก๊สน้ำตา ก็เป็นไปตามขั้นตอนซึ่งได้มีการประกาศให้พื้นที่โดยรอบในรัศมี 50 เมตร จากรัฐสภาเป็นพื้นที่ควบคุมห้ามจัดการชุมนุม มีการแจ้งเตือนประสานงานไปยังผู้ชุมนุมทุกกลุ่ม และมีการตั้งแนวกันเป็นระยะ ประกอบด้วยระยะ 100 เมตร 75 เมตร และ 50 เมตร แต่ก็มีผู้ชุมนุมบางกลุ่มฝ่าแนวกันมา ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยทำลายและใช้กำลังที่จะฝ่าแนวกันแนวที่หนึ่งและแนวที่สอง และมีการละเมิดด้วยการรื้อสิ่งกีดขวางในแนวกันระยะ 50 เมตร จนกระทั่งใช้การฉีดน้ำและตามมาด้วยการใช้แก๊สน้ำตา ตามลำดับ

เมื่อเวลา 17.12 นาฬิกา ผู้ชุมนุมกลุ่ม “ราษฎร” บางส่วนที่ฝ่าแนวกันของตำรวจบริเวณแยกเกียกกายมาได้ ตำรวจที่ตั้งแถวอยู่กลางแยกจึงล่าถอยออกไป ส่งผลให้ผู้ชุมนุมกลุ่ม “ราษฎร” เข้ามาประชิดกับผู้ชุมนุมกลุ่มเสื้อเหลืองที่รวมตัวกันอยู่มุมหนึ่งของแยกเกียกกาย ทำให้ทั้งสองกลุ่มเกิดการปะทะกัน ทั้งสองฝ่ายต่างวิ่งเข้าไปขว้างปาสิ่งของใส่กัน การปะทะเกิดขึ้นนานเกือบ 30 นาที ขณะที่ผู้ชุมนุมบางส่วนของทั้งสองฝ่ายได้พยายามห้ามปรามผู้ชุมนุมฝ่ายตนให้ยุติการเผชิญหน้า หลังจากพยายามผลักดันแนวกันตำรวจและเจรจากันอยู่นานนับชั่วโมง เวลาประมาณ 19.30 นาฬิกา กลุ่มผู้ชุมนุมสามารถดันแนวกันของตำรวจเข้าไปยึดพื้นที่บนถนนสามเสน บริเวณหน้ารัฐสภาได้สำเร็จ

ในเวลา 20.00 นาฬิกา เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมกลุ่ม “ราษฎร” กับกลุ่มไม่ทราบฝ่ายบริเวณแยกเกียกกาย ในจุดเดียวกับที่กลุ่มคนเสื้อเหลืองกับกลุ่มราษฎรปะทะกันเมื่อช่วงเย็น โดยที่เกิดเหตุมีเสียงคล้ายประทัดดังขึ้น ก่อนที่ผู้ชุมนุมกลุ่มราษฎรจะวิ่งกันเข้าไปในซอยที่มุ่งหน้าทำน้ำเกียกกาย ภาพจาก

การถ่ายทอดสดปรากฏโรงพยาบาลนำผู้บาดเจ็บขึ้นรถออกไปจากที่เกิดเหตุ และยังมีผู้ได้รับบาดเจ็บถูก
 ประคองออกมาจากพื้นที่อีกหลายราย และมีรายงานจากผู้บริหารโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ซึ่งอยู่ใกล้เคียงบริเวณ
 ที่ชุมนุมว่าตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา มีผู้ได้รับบาดเจ็บอย่างน้อย 25 คน ถูกนำตัวมาส่งโรงพยาบาล โดย
 ส่วนใหญ่โดนแก๊สน้ำตา มีศีรษะแตกและโดนลวดหนามเกี่ยว

เวลา 21.00 นาฬิกา กลุ่มผู้ชุมนุมปล่อยลูกโป่งและบอลลูกสีแดง หลังจากนั้นนายอานนท์ นำภา
 และนายพริษฐ์ ชิวารักษ์ แกนนำกลุ่ม “ราษฎร” ประกาศบนรถปราศรัยเชิญชวนประชาชนมาชุมนุมใหญ่อีกครั้ง
 ในวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ตั้งแต่เวลา 16.00 นาฬิกา และประกาศยุติการชุมนุมในวันนี้ ทั้งนี้
 การประชุมรัฐสภายังดำเนินต่อไปจนถึงเวลาประมาณเที่ยงคืน ก่อนที่ประธานรัฐสภาจะนัดประชุมต่อในวันรุ่งขึ้น
 ในเวลา 9.30 นาฬิกา (“ประชุมสภา: กลุ่ม “ราษฎร” ยุติการชุมนุม หลังยึดพื้นที่หน้ารัฐสภาสำเร็จ
 แม้ถูกฉีดน้ำ-ยิงแก๊สน้ำตา-ปะทะเสื้อเหลือง,” 2563)

การแถลงของสำนักงานตำรวจแห่งชาติภายหลังสลายการชุมนุมหน้ารัฐสภา สีแยกเกียกกาย

วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 พลตำรวจตรี ยิ่งยศ เทพจำนงค์ โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
 พร้อมด้วยตำรวจชุดปฏิบัติการกิจการสลายการชุมนุมที่บริเวณแยกเกียกกายและรัฐสภา ร่วมแถลงข่าวปม
 การฉีดน้ำผสมสารเคมีและแก๊สน้ำตาเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา หลังพบผู้ชุมนุมบางส่วน
 มีอาการแพ้พองและบาดเจ็บ ยืนยันว่า ไม่ได้ใช้สารเคมีอันตรายและไม่ทำอันตรายต่อผู้ชุมนุม เป็นการใช้
 สำหรับยับยั้งกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อไม่ให้เกิดความรุนแรงเท่านั้น

ทั้งนี้ ยืนยันว่าในรถ 1 คัน พร้อมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ท้ายรถบรรจุน้ำ 1,200 ลิตร และมีอุปกรณ์ต่าง ๆ
 เช่น สี แก๊สน้ำตา และโฟม จะผสมอะไรแล้วแต่สถานการณ์ เช่น ฉีดน้ำเพียงอย่างเดียว หรือถ้าจะแยกบุคคล
 ก็จะใช้สีผสมสี แต่หากจะห้ามคนเข้ามาจะผสมแก๊สน้ำตา และถ้ามีวิกฤตมากกว่านั้น เช่น ดับไฟจากผู้ชุมนุม
 ที่จุดขึ้นมาเอง อาจผสมโฟมเข้าไปด้วย

โฆษกสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยังกล่าวอีกว่า กรณีที่ผู้ชุมนุมมีแผลพองที่เผยแพร่จากสื่อมวลชนนั้น
 ยังไม่เห็นปรากฏตัวกับทางตำรวจ และอยากให้นำภาพที่โรงพยาบาล เช่น โรงพยาบาลตำรวจ และให้
 พนักงานสอบสวนส่งมาตรวจสอบ เพื่อยืนยันว่าเหตุที่โดนจากอะไร ด้านร้อยตำรวจเอก โสฬส ประยูรพิทักษ์
 รองสารวัตรร้อย 1 (กก.ควบคุมฝูงชน 1) กองบังคับการอารักขาและควบคุมฝูงชน อธิบายถึงขั้นตอนของการทำงาน
 ของรถควบคุมฝูงชนว่า จะสั่งการด้วยระบบคอมพิวเตอร์ สามารถเลือกควบคุมกำหนดการฉีดน้ำแต่ละครั้งได้
 โดยสามารถเลือกน้ำเปล่าหรือเลือกน้ำเปล่าผสมสารเคมี ทุกครั้งที่มีการฉีดน้ำผสมแก๊สน้ำตาไม่ว่าน้ำจะมาก
 หรือน้อย ก็จะมีแก๊สน้ำตาผสมอยู่ครั้งละไม่เกินร้อยละ 3 ซึ่งไม่เป็นอันตรายต่อผู้ชุมนุม น้ำที่ใช้ในการชุมนุม
 ทั้ง 2 ครั้ง ที่ผ่านมา เป็นน้ำสะอาดที่ขอมาจากการประปานครหลวง เป็นน้ำจากหัวจ่ายน้ำประปา ซึ่งได้ขอใช้
 จากเหตุการณ์ที่มีความฉุกเฉิน (“ตำรวจ” ใต้ถุนน้ำผสมสารเคมี #มีอบ17พฤศจิกายน,” 2563)

ในบริบทของการชุมนุมสาธารณะของสังคมไทย เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นต้องวางตัวเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่
 โดยต้องดูแลความปลอดภัยอย่างเต็มที่ให้กับผู้ชุมนุมทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายสนับสนุน
 รัฐบาลหรือฝ่ายที่คัดค้านต่อต้านก็ตาม เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยต่อบ้านเมือง ส่วนด้านของผู้ชุมนุมแม้ว่า

จะเป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 44 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ” ก็ตาม แต่ต้องไม่กระทำการที่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุม เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ซึ่งจะต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการชุมนุมในที่สาธารณะให้ถูกต้อง ดังนั้น ผู้ร่วมชุมนุมต้องพิจารณาด้วยว่าการชุมนุมนั้นมีการละเมิดต่อกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ ควรตรวจสอบแกนนำที่ออกไปเรียกร้องว่าเคยมีพฤติกรรมใช้ความรุนแรงหรือเป็นการระดมคนนำไปสู่เหตุรุนแรงด้วยหรือไม่ หากเป็นเช่นนั้นก็มีโอกาสที่จะนำไปสู่การกระทำที่เป็น การละเมิดต่อกฎหมายได้ เช่น การยั่ว ชว้างปาสิ่งของใส่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นต้น ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เกิด การปะทะกันขึ้นได้ และทำให้ผู้เข้าร่วมชุมนุมต้องเข้าข่ายกระทำผิดกฎหมายไปด้วยก็ได้

ทั้งนี้ ตามหลักสากลการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ชุมนุมมักใช้การเจรจาเป็นสำคัญ เว้นแต่กรณีที่ไม่มี ทางเลือกอื่นใดในการหยุดยั้งฝูงชนที่กำลังก่อเหตุรุนแรง จึงจะสามารถใช้กำลังเข้าระงับเหตุร้าย แต่ต้องเป็น ทางเลือกสุดท้าย ถ้าหากผู้ชุมนุมไม่มีการก่อความวุ่นวาย ก็ไม่สามารถใช้กำลังสลายผู้ชุมนุมโดยเด็ดขาด มิเช่นนั้นอาจลุกลามกลายเป็นเหตุก่อจลาจลจนเกิดการสูญเสียขึ้นได้ ส่วนรัฐบาลและฝ่ายผู้ปฏิบัติก็จะหมด ความเชื่อถือและศรัทธา อย่างไรก็ตาม การชุมนุมสามารถทำได้ด้วยการเคารพกฎหมาย และไม่สร้างเงื่อนไข เพื่อก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้น ซึ่งจะทำให้หมดความชอบธรรมในการชุมนุมอย่างสงบปราศจากอาวุธ อีกทั้งรัฐบาลจะต้องรับฟังปัญหาอย่างจริงจังด้วยการเจรจาพูดคุยกัน ฉะนั้น เห็นว่าการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน การรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ย่อมก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขึ้น ในบ้านเมืองได้

จัดทำโดย

นายยอดชาย วิถีพานิช

วิทยาการเชี่ยวชาญ

กลุ่มงานบริการวิชาการ 1 สำนักวิชาการ

โทร 0 2242 5900 5731

Email : sapagroup01@gmail.com

บรรณานุกรม

ตำรวจยอมรับใช้น้ำผสม “แก๊สน้ำตา” สลายชุมนุม #มีอบ16ตุลา. (9 พฤศจิกายน 2563). สืบค้น 12 มกราคม 2566 จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/298183>

ตำรวจสลายการชุมนุม มีอบแยกปทุมวัน. (16 ตุลาคม 2563). สืบค้น 12 มกราคม 2566 จาก <https://www.prachachat.net/politics/news-539076>

“ตำรวจ” ได้กลับน้ำผสมสารเคมี #มีอบ17พฤศจิกายน. (24 พฤศจิกายน 2563). สืบค้น 12 มกราคม 2566 จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/298621>

ประชุมสภา: กลุ่ม “ราษฎร” ยุติการชุมนุม หลังยึดพื้นที่หน้ารัฐสภาสำเร็จ แม้ถูกฉีดน้ำ-ยิงแก๊สน้ำตา-ปะทะเลื่อยเลื่อง. (17 พฤศจิกายน 2563). สืบค้น 12 มกราคม 2566 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-54969594>

“พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558” (14 กรกฎาคม 2558). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 132 ตอนที่ 63 ก, น. 19-29.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560” (6 เมษายน 2560). ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, น. 1-90.

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล กับคณะ. (2558). เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา, กลุ่มงานวิจัยและพัฒนารัฐธรรมนูญ.

อวิการ์ตัน นิยมไทย. (2559). แนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558. จุลนิติ, 13 (1), 119-126.

ภาพอ้างอิง

ชนาธิป ไชยเหล็ก. (2563). ชุมนุมก็อยากไปแต่จะเสี่ยงโควิด-19 ยังไงดี. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://themomentum.co/protect-yourself-from-covid-19-mob/>

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2562). ข้อควรรู้ในการชุมนุมสาธารณะ. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2565 จาก <https://tlhr2014.com/archives/10649>

สมลักษณ์ จัดกระบวนพล. (2559). การมีส่วนร่วมทำความเข้าใจตัวบทกฎหมาย จะถือว่าเป็นการชุมนุมทางการเมืองหรือไม่. สืบค้น 15 พฤศจิกายน 2565 จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_382018